

Räddningsverkets internationella katastrofhjälp och biståndsinsatser

I anslutning till att Räddningsverket den 1 juli 1994 införde en ny organisation har dokumentation m m rörande Räddningsverkets internationella katastrofhjälp och biståndsinsatser setts över.

Ärenden rörande Räddningsverkets internationella katastrofhjälp och biståndsinsatser handläggs numera vid enheten för samordning och beredskap (Rsb) inom verkets räddningstjänstavdelning. Kontaktpersoner samt aktuella telefon- och telefaxnummer framgår av bilaga 1.

Som orientering redovisas i Räddningsverkets

- beredskap och insatser vid katastrofer utomlands avseende räddningsinsatser, hjälpinsatser vid akuta flyktingkatastrofer, förnödenhetsinsatser och expertinsatser.
- projekt rörande bostadsförsörjningsåtgärder i Bosnien - Swedish Shelter Project in Bosnia.
- samarbete med de baltiska länderna för uppbyggnad av räddningstjänsten inom ramen för suveränitetsstödet.
- uppdrag att genomföra Individuellt partnerskapsprogram (IPP) inom ramen för Partnerskap för fred.

Denna redovisning av Räddningsverkets internationella katastrofhjälp och biståndsverksamhet finns även i en förkortad version på engelska.

STATENS RÄDDNINGSVÄRK
Räddningstjänstavdelningen
Enheten för samordning och beredskap
Karolinen
651 80 KARLSTAD

Telefon: 054 - 10 40 00 (kontorstid)
Telefax: 054 - 18 75 43
Telefax: 054 - 10 33 44 (reserv)
Jourtelefon: 054 - 18 90 22

KONTAKTPERSONER

Roland Nilsson
Chef för räddningstjänstavdelningen

Telefon: 054-104220 *Kontor*
054-562705 *Bostad*
Mobiltelefon: 010-2816468
Personsökare: 0746-454290

Lars Bjergestam
Chef för enheten för samordning
och beredskap (Rsb)

Telefon: 054-104309 *Kontor*
054-560250 *Bostad*
Mobiltelefon: 070-5656924
Personsökare: 0746-480352

Carl-Axel Hermansson
Stf chef för enheten för samordning
och beredskap (Rsb)

Telefon: 054-104105 *Kontor*
054-839004 *Bostad*
Mobiltelefon: 070-5656921
Personsökare: 0746-467662

Samordnare och projektledare

	<i>Kontor</i>	<i>Bostad</i>	<i>Mobil</i>	<i>P-sökare</i>
Samordnare/projektledare				
Rolf Victorin	104228	531877	010-2887631	0746-454300
Göran Hurtig	104134	868060	070-5656922	0746-452196
Per-Olof Lindholm	104225	524569	070-5656923	0746-494588
Lars Johansson	104185	835530	070-5602894	0746-452647

Samordnare för materielfrågor
Claes Bodin 104236 190127 010-6651567 0746-467663

Biträdande samordnare
Inger Nordvall 104211 835747 0746-473341

Projektledare Swedish Shelter Project
Lars Fronell 104242 182645

Samordning Suveränitetsstödet
Anneli Andersson 104348 534112 010-2816465 0746-473340

Ekonomi m m
Hans Martinsson 104124 0552-32044 010-6949831 0746-454302

Räddningsverkets beredskap och insatser vid katastrofer utomlands

1. Inledning

1.1 Beredskapsområdena

Räddningsverkets beredskap för insatser vid katastrofer utomlands omfattar för närvarande fyra områden

- Beredskap för räddningsinsatser (**SRSA¹ RESCUE TEAM**)
- Beredskap för hjälpinsatser vid akuta flyktingkatastrofer (**SRSA SUPPORT TEAM**)
- Beredskap för förnödenhetsinsatser (**SRSA EMERGENCY STOCKPILE**)
- Beredskap för expertinsatser (**SRSA EXPERT TEAM**)

Indelningen i dessa fyra insatsområden är relaterade till den struktur som FN:s koordinerande organ använder i sin informationshantering. Beredskapen inom de olika områdena baseras dels på särskilda regeringsuppdrag om beredskap, dels på de behov och erfarenheter som har framkommit vid olika insatser och av samarbetet med regeringskansliet och FN:s olika hjälporganisationer.

1.2 Kapaciteten

Räddningsverket eftersträvar snabbhet och professionalitet. Tidskravet är att en insats skall vara organiserad och klar att lämna Sverige senast 12-24 timmar efter att regeringen har fattat beslut om insatsen. Beredskapen bygger i allt väsentligt på snabb tillgång till professionell personal och materiella resurser vid Räddningsverkets räddningsskolor och de kommunala räddningskårerna samt vid Räddningsverkets centrala del. Till detta kommer god samverkan med försvarsmakten och frivilligorganisationer m fl. Det är möjligt att snabbt samla kompetens och resurser genom den beredskap som alltid upprätthålls av landets SOS-centraler och av kommunernas räddningskårer, liksom av Räddningsverket, centralt och vid skolorna.

Chefen för en insatsstyrka är i regel en tjänsteman från verket. Huvuddelen av personalen rekryteras från de kommunala räddningskårerna. Rekrytering sker även från försvarsmakten och frivilligorganisationerna. Under tiden för insatsen anställs samtliga vid Räddningsverket.

Inom Räddningsverket sker planering av beredskap och insatser av enheten för samordning och beredskap, (Rsb), vid verkets räddningstjänstavdelning. Vid de direkta förberedelserna

för en insats sker självfallet en kraftsamling av all den personal, centralt och vid räddningsskolorna, som behövs för att organisera, utrusta och sända iväg insatsstyrkan och förnödenheterna. Under en pågående insats svarar Rsb för den samverkan, samordning och uppföljning som behövs.

En grundtanke hos Räddningsverket för den internationella hjälpverksamheten har varit att genom hel- och deltidssamarbetet i insatserna, hemma och utomlands, successivt sprida engagemang för och erfarenheter från hjälpinsatserna i hela verkets organisation och i landets kommunala räddningskårer. Samarbetet på olika sätt i den internationella hjälpverksamheten skall kunna vara en integrerad del i arbetet för tjänstemännen inom verket, och det skall i organisationen finnas en naturlig beredskap för olika hjälpinsatser.

1.3 Proceduren

Den formella proceduren inför en insats är att en FN-organisation, annan internationell hjälporganisation eller en nationell myndighet hemställer om hjälpinsats hos den svenska regeringen genom utrikesdepartementet. Efter överläggningar inom regeringskansliet mellan utrikes- och försvarsdepartementet lämnar regeringen i beslut ett uppdrag till Räddningsverket att bistå FN-organisationen eller det aktuella landet med räddnings- och hjälpinsatser.

Förvarningsrutinerna med berörda FN-organisationer och samarbetet med regeringskansliet, liksom verkets beredskap, är så utformade att personal och utrustning, då det har behövts, har kunnat lämna landet omedelbart efter regeringsbeslut.

1.4 Samarbetet med FN:s hjälporganisationer

Räddningsverkets beredskap har successivt utvecklats med utgångspunkt i de behov som föranlett olika insatser och de erfarenheter som verket, regeringskansliet och berörda FN-organisationer har vunnit vid insatserna. Inledningsvis var samarbetet inriktat på UNDRO (räddningsinsatser) och UNHCR (flyktingkatastrofer).

Under 1992 och 1993 har katastrofsamordningen inom FN-systemet utvecklats med anledning av 1991-års generalförsamlings antagande av resolution 46/182. Som en konsekvens av denna resolution inrättades under 1992

1) Swedish Rescue Services Agency

bl a Department of Humanitarian Affairs (DHA). Uppläggningsen av Räddningsverkets beredskap och insatsområden har successivt anpassats till DHA:s samordnande verksamhet.

2. Beredskap för räddningsinsatser utomlands (Rescue Team)

2.1 Bakgrund

Räddningverket lämnade 1990 till regeringen ett förslag till former för framtida katastrofhjälp utomlands. Förslaget hade utarbetats mot bakgrund av erfarenheterna från insatsen i december 1988 vid jordbävningkatastrofen i Armenien. Förslaget omfattade hjälp vid katastrofartade olyckshändelser med en i tiden utdragen räddningsinsats.

I prop. 1989/90:100 bilaga 6, sid 55, tog regeringen ställning till Räddningsverkets förslag och framhöll betydelsen av att det finns en svensk beredskap för räddningsinsatser vid katastrofer i andra länder. Enligt propositionen bör en sådan beredskap skapas för situationer där insatser inte genomförs i enlighet med gällande internationella överenskommelser eller i redan etablerade former.

Regeringen ansåg att Räddningsverket bör ha ett sammanhållande ansvar för insatsberedskapen. De planerings- och förberedelseåtgärder som fordras bör genomföras i samarbete med berörda myndigheter och organisationer samt internationella organ.

Regeringen ansåg också att dessa åtgärder bör kunna genomföras inom ramen för verkets ordinarie verksamhet. Regeringen förbehöll sig rätten att fatta beslut om varje insats och de medel som behövs för insatsen. I 1990 års regleringsbrev fick Räddningsverket i uppdrag att skapa denna beredskap för räddningsinsatser vid katastrofer i andra länder.

2.2 Nuvarande beredskap

Räddningsstyrkan kan organiseras och utrustas med avseende på typ av räddningsinsats, exempelvis jordbävning, översvämning, skogsbrand eller kemikalieolycka. Styrkan är uppbyggd med standardiserade enheter och kan omfatta 5 till 100 man beroende på behoven. Beredskapskravet är att styrkan skall kunna lämna landet inom 10-12 timmar efter regeringsbeslut. Styrkan skall kunna verka i främmande land under ca 14 dagar och vara självförsörjande med avseende på förläggning, förplägnad, materielunderhåll och radiokommunikation. Personalen rekryteras främst från den kommunala

räddningstjänsten, ambulanssjukvården, svenska brukshundsklubben samt Räddningsverkets skolor och centrala del. Överenskommelser om personell beredskap finns med ett antal räddningskårer, hundförare, sjukvårdspersonal och radiooperatörer.

För att klara kravet på mycket snabb insats vid exempelvis jordbävning, där första uppgiften är att rädda överlevande ur rasmassor, har en särskild personell och materiell beredskap byggts upp. Denna styrka består av 65 personer och 12 räddningshundar, organiserad i en ledningsgrupp för samverkan, en räddningsstab för ledning av insatsen, fyra räddningsgrupper, en uppsamlingsplats för skadade och en underhållsgrupp. I räddningsgrupperna ingår brandpersonal och sjuksköterskor samt räddningshundar med förare. I ett särskilt förråd utanför Landvetters flygplats finns styrkans utrustning packad och klar för avtransport. Denna särskilda beredskap utgör också grunden för beredskapen för insatser vid andra typer av olyckor utomlands.

2.3 Insatser

Armenien (jordbävning) under 10 dagar i december 1988

Efter hemställan av sovjetiska myndigheter uppdrog regeringen i december 1988 åt Räddningsverket att bistå med katastrofhjälp i form av personal och materiel. Huvuduppgiften var räddningstjänst ("search and rescue"). Till detta kom transport och distribution av tält (drygt 100) och filter (ca 3500) till offren för jordbävningkatastrofen samt viss räddnings- och belysningsutrustning för lokala insatsstyrkor. Räddningsstyrkan omfattade sammanlagt 51 personer (en styrkechef, en operativ chef, en stabschef, en materielchef, 9 materielinstruktörer, 4 räddningsgruppchefer, 11 brandmän i 4 räddningsgrupper, 16 hundförare med hundar, läkare, sjuksköterska, radiooperatör samt 4 tolkar). Styrkan medförde räddningsutrustning såsom kap-, skär- och lyftutrustning förutom utrustning för egen försörjning och kommunikation.

Lettland (skogsbränder) under 4 dagar i juli 1992

Efter hemställan från lettiska myndigheter uppdrog regeringen åt Räddningsverket att bistå den lettiska räddningstjänsten med släckningen av de omfattande skogsbränderna i Lettland under sommaren 1992. Insatsen omfattade nationellt och lokalt bistånd med samordning och radiokommunikation samt lokalt taktiskt och tekniskt bistånd med skogsbrandsläckning.

Omedelbart efter den lettiska hemställan och före regeringsbeslutet sände Räddningsverket med stöd av föreskrifterna i verkets instruktion observatörer till Lettland.

Den lednings- och insatsstyrka som följde av regeringsbeslutet bestod av sammanlagt 26 personer (styrkechef, räddningsledare, ställföreträdande räddningsledare, stabschef, 2 räddningsgruppchefer, 16 brand- män i två grupper med brandbekämpningsutrustning samt 4 radiooperatörer med kommunikationsutrustning).

3. Beredskap för insatser vid akuta flyktingkatastrofer (Support Team)

3.1 Bakgrund

Förenta Nationernas flyktingkommissarie (UNHCR) hemställde i augusti 1991 till den svenska regeringen om samarbete med Sverige för att förbättra förutsättningarna att utföra sin samordnade verksamhet på fältet vid akuta flyktingkatastrofer. På regeringens uppdrag utarbetade Räddningsverket ett förslag till svensk beredskap för stöd till flyktingkommissariens verksamhet på fältet med logistik och kommunikationsutrustning m m.

I december 1991 uppdrog regeringen åt Räddningsverket att hålla en beredskap för att kunna ge flyktingkommissariens stöd med logistik och kommunikation vid akuta flyktingkatastrofer. En särskild stödgrupp skall efter regeringsbeslut i varje särskilt fall kunna sättas in när någon av flyktingkommissariens fältgrupper påbörjar sin koordinerande verksamhet i ett katastrofområde. Regeringen bedömde att 3-4 insatser per år kommer att behöva genomföras. Regeringen föreskrev att beredskapen i största möjliga utsträckning skall upprätthållas inom ramen för Räddningsverkets befintliga beredskap för räddningsinsatser vid katastrofer utomlands.

3.2 Nuvarande beredskap

Enligt regeringsbeslutet och de kompletterande överenskommelserna med UNHCR ("Memorandum of Understanding" 1991-12-19. (Förlängt två år, gäller nu till 95-12-19) och "Detailed Procedures" 1992-02-27) gäller beredskapen en stödgrupp ("Support Team") på 7-9 personer som under en tid av högst sex veckor skall bistå UNHCR:s fältgrupp ("Response Team") med förläggning, försörjning, samband, kommunikation och sanitet. Gruppen skall kunna lämna Sverige senast 24 timmar efter regeringsbeslut.

Genom dels insatsen vid den kurdiska flyktingkatastrofen på gränsen mellan Irak och Turkiet 1991 (förnödenhets- och vattendistribution), dels insatserna i det forna Jugoslavien (flyktings- och förnödenhetstransporter, radiokommunikationer, fordonsreparationer m m) samt insatserna i Zaire

1994, har verkets beredskap breddats till att omfatta hjälpstyrkor på 20-50 personer för transport- och distribution av livsmedel, medicin, vatten och förnödenheter i övrigt för flyktingarnas överlevnad och försörjning. Till detta kommer personella (5-10 personer) och materiella resurser för ledning och samordning samt för radiokommunikation.

Dessa stödgrupper och hjälpstyrkor ("Support Team") är avsedda att verka inom ramen för UNHCR:s eller annat FN-organs ledning och samordning. Regeringen beslutar om varje enskild insats, som i regel kompletteras med ett avtal mellan verket och UNHCR, eller annat berört FN-organ.

Beredskapen är sedan i början av 1992 så uppbyggda att räddningsskolorna och Räddningsverkets centrala del i turordning planerar för en insats av en stödgrupp eller hjälpstyrka. Strävan är att basutrustning för två stödgrupper och en hjälpstyrka skall finnas i beredskap. Specialutrustning upphandlas i anslutning till att stödgruppen eller hjälpstyrkan organiseras.

3.3 Insatser

Gränsen mellan Turkiet och Irak samt i Iran (Kurdisk flyktingkatastrof) under 45 dagar i april och maj 1991

Efter hemställan från UNHCR uppdrog regeringen i april 1991 åt Räddningsverket att genomföra hjälpinsatser i Turkiet och Iran för försörjning av kurdiska flyktingar. Huvuduppgiften blev transport och distribution av vatten och olika förnödenheter till de kurdiska flyktinglägren på gränsen mellan Turkiet och Irak samt i Iran. Samtidigt genomfördes ett antal förnödenhetstransporter från Sverige till Turkiet och Iran i Räddningsverkets regi och på regeringens uppdrag.

Hjälpstyrkan i Turkiet/Irak bestod av sammanlagt 50 personer (en styrkechef, 2 operativa chefer, stabschef, 2 materielenhetschefer, 3 materielinstruktörer, 3 tekniker, 2 radiooperatörer, 4 tolkar, en läkare,

4 gruppchefer, 30 förare i 4 transportgrupper med 6 terränglastbilar med släp, 4 lastbilar med släp, 4 terrängmotorcyklar med släp). Hjälpstyrkan i Iran bestod av sammanlagt 9 personer (en chef, en ställföreträdande chef, 2 tolkar och 6 tekniker).

Kenya (flyktingkatastrof i Somalia) under 43 dagar i september, oktober och november 1992

Efter hemställan från UNHCR uppdrog regeringen i september 1992 åt Räddningsverket att ställa stödgruppen till UNHCR:s förfogande

under högst sex veckor för biträde med upprättande av försörjningsbaser i Kenya. Uppdraget löstes under 43 dagar under september, oktober och november. Stödgruppen bestod av chef och sju tekniker, som upprättade baser i Manderla och El Wak nära den somaliska gränsen, Gruppen medförde utrustning för stabsverksamhet, radiokommunikation, förläggning, förplägnad, transporter m m.

Det forna Jugoslavien (flyktingkatastrof i Bosnien), under 2 år, juni 1992 till juni 1994

Uppdraget att bistå UNHCR med transporter m m i det forna Jugoslavien pågick under 2 år och baserades på en rad olika regeringsbeslut. Totalt har tio styrkeomgångar tjänstgjort i det forna Jugoslavien t o m juni 1994. Inledningsvis genomfördes (juni - juli 1992) dels förnöd-enhetstranporter till olika orter i norra Bosnien med utgångspunkt i Zagreb i Kroatien dels transporter mellan Sarajevo flygplats och stadens centrum vid luftbronns inledning. Därefter (juli - november 1992) i huvudsak transporter mellan Split och Sarajevo. Under november 1992 - februari 1993 genomfördes transporter mellan Belgrad och Sarajevo. Från april 1994 transporterade styrkan förnödenheter från Belgrad till Sarajevo och andra orter i östra Bosnien bl a Tuzla, Gorazde och Srebrenica. Från maj till juni 1994 transporterades förnödenheter från Split till orter i östra och centrala Bosnien. Styrkan genomförde också transporter av flyktingar. Sedan årsskiftet 1992/93 svarade den svenska styrkan också för koordinerande radiokommunikation och för viss reparationsverksamhet för konvoj-verksamheten i östra Bosnien.

Hjälpstyrkan i det forna Jugoslavien har normalt bestått av sammanlagt 21-38 personer, en chef, två gruppchefer, 14-24 förare (brandmän) i två transportgrupper med 10-12 lastbilar och 2 ledningsfordon, 2-5 meka-niker, 2-3 ambulans-sjukvårdare, 2-4 radiooperatörer med kortvägs-radiosystem, satellitkommunikationsradio m m.

Under de två år transportverksamheten pågick har de tio styrkorna omfattat 340 personer. Sammanlagt har ca 27 000 ton förnödenheter transporterats. Till detta kommer transporter av ca 10 000 flyktingar.

Genom regeringsbeslut fick också SRV i uppdrag att transportera kläder (100 lastbilslaster) insamlade av Erikshjälpen till flyktingar i Bosnien. Detta genomfördes under tiden december 1993 till maj 1994. Under denna tid var transportstyrkan förstärkt med 4 förare och 4 lastbilar.

Liberia (flyktingkatastrof i Upper Lofa District) under 30 dagar i juli - augusti 1993

Efter hemställan från UNHCR uppdrog regeringen i juli 1993 (1993-07-22, FO93/1652/CIV) åt Räddningsverket att ställa stödgruppen till UNHCR:s förfogande under högst sex veckor för att upprätta en försörjningsbas i Liberia vid gränsen mot Sierra Leone och Guinea.

Uppdraget var slutfört efter 30 dagar. Stödgruppen bestod av en chef och sju tekniker och hade samma utrustning som vid Kenya-uppdraget. Basen upprättades i byn Vahun, 25 mil nordväst om Monrovia.

Tanzania (flyktingkatastrof i Rwanda) under 42 dagar i juni - juli 1994

Efter hemställan från UNHCR uppdrog regeringen i juni 1994 åt Räddningsverket att ställa stödgrupper till UNHCR:s förfogande under sex veckor för att bistå vid etablerande av läger i Ngara, Tanzania för flyktingar från Rwanda. I uppgiften ingick bl a att bistå med leverans, montering och inredning av 11 st prefab-ricerade hus för stabsändamål. Uppdraget var slutfört den 18 juni 1994. Stödgruppen bestod av en chef och sju personer med allround-kompetens.

Zaire (flyktingkatastrof i Rwanda) juli-oktober 1994, Goma

UNHCR framställde till svenska regeringen i juli 1994 om svenskt bistånd med hjälp åt flyktingar från Rwanda vid flyktingläger i Gomaområdet i Zaire. Regeringen uppdrog åt Räddningsverket i beslut 1994-07-26 (FO94/1496/CIV) att ställa en hjälpstyrka till förfogande enligt UNHCR framställan.

Uppgiften bestod av flera delar, iordningställande av läger med vägar och sanitet, vattenrening och vattenförsörjning samt verkstads-kapacitet och livsmedelstranporter. Huvuduppgiften var iordningställande av ett nytt läger fyra mil norr Goma i Kahindo. Därefter har den svenska styrkan restaurerat befintliga läger i Goma-området med hjälp av tunga maskiner. Djupborrning efter vatten har också genomförts.

Stödgruppen bestod av 50 personer inklusive styrkechef. Styrkan var indelad i en läger/sanitet-grupp, en vattengrupp och en mekanikergrupp.

Första styrkan avlöstes efter 6 veckor av en andra styrka. Uppdraget avslutades den 26 oktober 1994.

Zaire (flyktingkatastrof i Rwanda) augusti-december 1994, Bukavu

Den 24 augusti 1994 hemställde UNHCR till svenska regeringen om svenskt bistånd för flyktingar från Rwanda i Bukavu i Zaire. Regeringen uppdrog åt Räddningsverket i beslut 1994-09-01, (FO94/1646/CIV) att ställa en stödgrupp till förfogande enligt UNHCR begäran.

Uppgiften bestod i att svara för vattenförsörjning och vattenkontroll i Bukavu-området. I uppgiften ingick hämtande, transport, kvalitetskontroll och lagring samt distribution av vatten inom lägerområden. Även andra typer av transporter för UNHCR räkning utfördes.

Stödgruppen består av 22 personer inklusive teamledare, en radio-operatör, fyra vattentekniker och sjukvårdspersonal samt bilförare som tillika är allround-kunniga. Första styrkan avlöstes efter halva tiden av en styrka om 15 personer. Uppdraget avslutades den 31 december 1994.

Rwanda (flyktingkatastrof i Rwanda) juli-december 1994, Kigali

I juli 1994 hemställde DHA (Department of Humanitarian Affairs) till svenska regeringen om stöd vid katastrofledningsfunktion i Rwandas huvudstad Kigali. Regeringen uppdrog åt Räddningsverket i beslut 1994-07-26 att ställa en stödgrupp till förfogande enligt DHA begäran.

Uppgiften bestod i att inrätta en ledningscentral i Kigali med tyngdpunkt på sambandsfunktionen samt övrig service till denna ledningscentral. Där inbegrips förläggning, kontorsutrymmen och kontorsservice för ca 20 personer varvid vatten, elektricitet, mat och sanitet omfattas. Transportresurser, sjukvård och stabsbetjäning var övriga uppdrag till stödgruppen.

Förutom ledningscentralen i Kigali upprättade den svenska styrkan sex fältstationer runt om i Rwanda. Dessas uppgift var att lokalt samordna hjälparbetet och följa flyktingsituationen.

Stödgruppen avreste från Sverige den 5 augusti 1994. Gruppen består av chef och 11 personer, varav fyra radiooperatörer, en sjukvårdare och sex allround-kunniga personer.

Den svenska styrkan avlöstes av två ytterligare styrkor i sex-veckors intervaller, den sista styrkan bestod av fem personer. Uppdraget avslutades den 6 december 1994.

4. Beredskap för förnödenhetsinsatser

4.1 Bakgrund och beredskap

Sedan 1991 har Räddningsverket sammanfört viss förläggnings- och försörjningsutrustning till ett mindre antal förråd med avsikt att ha hög beredskap för att snabbt och enkelt efter hemställan från Invandrarverket kunna medverka med utrustning om ett stort antal flyktingar skulle ankomma till Sverige, eller efter beslut av regeringen vid en flyktingkatastrof utomlands.

Förråden innehåller för närvarande förläggnings- och försörjningsutrustning för ca 8000 flyktingar. Denna särskilda förrådsställning påverkar inte civilförsvarsorganisationens mobiliseringsberedskap. Efter regeringsbeslut kan Räddningsverket också ur civilförsvarsförråd eller från de regionala oljeskydds-förråden tillhandahålla utrustning för räddningsinsatser utomlands. Användning av denna förrådsställda utrustning påverkar självfallet tillfälligt räddningstjänstens beredskap och måste därför återställas eller återanskaffas snarast.

UNHCR och DHA har hemställt hos Räddningsverket att verket håller organisationerna orienterade om tillgångarna på relevant utrustning i de svenska förråden i händelse av katastrofer utomlands. Information om de svenska tillgångarna på förläggnings-, försörjnings- och räddningsutrustning finns för närvarande i DHA-Genève Register of Stockpiles of Disaster Relief Items available for International Assistance.

Räddningsverkets beredskap innebär att verket inom 12-24 timmar efter beslut kan ombesörja att utrustningen finns på platsen för olyckan. Räddningsverket ordnar normalt transporter m m. Förnödenheter och utrustning åtföljs av instruktörer från Räddningsverket. Genom att bli utnyttja beredskapen vid SOS Alarmering, vid de kommunala räddningskårerna och vid verkets skolor kan också verket på mycket kort tid upphandla och ordna leveranser av förnödenheter och utrustning från svenska tillverkare och distributörer.

4.2 Insatser

Alaska (oljekatastrof) under mars 1989

Efter hemställan från myndigheterna i USA uppdrog regeringen åt Räddningsverket att ställa oljeskyddsutrustning till förfogande. Ett antal skimmers och oljelänsor sändes med flyg till Alaska.

Gaza (skyddsmasker under Gulf-kriget) under januari 1991

Efter hemställan från UNWRA uppdrog regeringen i januari 1991 åt Räddningsverket att lämna ut 25 000 andningsskydd till UNWRA:s lokala palestinska personal med familjer på de av Israel ockuperade områdena. Transporten genomfördes med flyg till Kairo och vidare med lastbil till Gaza och Västbanken.

Gränsen mellan Turkiet och Irak samt i Iran (Kurdisk flyktingkatastrof) under april och maj 1991

Efter hemställan från UNHCR uppdrog regeringen i april 1991 åt Räddningsverket att bistå med förnödenheter till de kurdiska flyktingarna i Turkiet och i Iran.

Hjälpsatsen genomfördes fr o m den 11 april t o m den 26 maj och kom att omfatta totalt 14 flygtransporter till Turkiet och Iran, samt en landsvägstransport till Turkiet. Förnödenheterna bestod av förläggningsutrustning (bl a 550 tält och 18000 filter), livsmedel (ca 43 ton) samt vattenförsörjnings- och belysningsutrustning (ca 17 ton).

Gränsen mellan Turkiet och Irak (Kurdisk flyktkatastrof) i december 1991

Efter hemställan från UNHCR uppdrog regeringen i december 1991 åt Räddningsverket att lämna ut och transportera till av UNHCR anvisad plats i Turkiet eller norra Irak 1000 tält för vinterbruk. Transporten genomförs under jul- och nyårshelgen 1991 med lastbilar till UNHCR depå i norra Irak.

Turkiet (jordbävning) under mars 1992

Efter hemställan från UNDRRO uppdrog regeringen i mars 1992 åt Räddningsverket att bistå med katastrofhjälp i form av tält samt ett mindre antal bärbara generatorer med tillhörande belysningsutrustning. Utrustningen sändes med flyg till Erzincan den 16 mars.

5. Beredskap för expertinsatser

5.1 Observatörsverksamhet

I förordning (1988:1040) med instruktion för Statens Räddningsverk föreskriver regeringen bl a att verket skall inhämta erfarenheter från inträffade allvarliga olyckshändelser i Sverige och i andra länder. Räddningsverket skall också planera för att, på regeringens särskilda uppdrag, kunna bistå regeringen vid kärnenergiolyckor och andra allvarliga olyckor med att inhämta expertbedömningar och annat underlag från myndigheter och andra organ.

Räddningsverket har tagit ut 12 personer från verket och de kommunala räddningskårerna som ingår i grundstyrkan för observatörer. Dessa kompletteras vid behov med ytterligare sakkunnig personal beroende på olyckans art. Särskild instruktion för observatörer och ledning för insats finns vid verket. Generaldirektören, vaktstående tjänsteman eller ansvarig avdelningschef kan besluta om observatörsinsats. Samarbete är etablerat med Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen då gemensamma insatser behövs. Efter genomförd insats skrivs rapport som tillställs berörda intressenter för att återföra inhämtade erfarenheter.

Insatser

Branden i Kings Cross tunnelbanestation i London 18 november 1987, rapport SRV P 22-043/89

Flygolyckan i Ramstein 28 augusti 1988, rapport SRV P 22-044/89

Jordbävningen i San Fransisco 17 oktober 1989, rapport SRV P 22-051/89

Orkanen Andrew i Louisiana och södra Florida augusti 1992, rapport SRV P 22-073/92

Flygolycka i Bijlmer, Nederländerna 4 oktober 1992, rapport 1992-10-07

Bombexplosion i World Trade Center New York 26 februari 1993, rapport SRV P 22-082/93

Översvämningar Italien och Frankrike nov 1994, rapport SRV P 22-096/95

Jordbävning Kobe, Japan, jan 1995, rapport SRV P 22-100/95

Översvämningar i mellaneuropa jan 1995

Bombexplosion Oklahoma city, april 1995

5.2 Expertgrupper

Observatörsverksamheten har varit en utgångspunkt för utveckling av verkets beredskap för andra expertinsatser utomlands.

Medlemmar i expertgrupperna är i regel kvalificerade experter eller chefer vid Räddningsverkets centrala del och vid räddningsskolorna. Experter rekryteras också från den kommunala räddningstjänsten. Expertgrupperna ska vara klara för avfärd inom 3 -12 timmar efter begäran. Med stöd av föreskrifterna i verkets instruktion behöver inte regeringsbeslut fattas för omedelbar avfärd till platsen för katastrofen.

Information om Räddningsverkets experter finns i "DHA Register of Disaster Management Expertise".

Med ledning av erfarenheter bl a från jordbävningen i Armenien har DHA inrättat expertgrupper (UNDAC STANDBY-TEAM) team för att snabbt kunna etablera organ för bedömning och koordinering vid stora olyckor. 24 personer från åtta olika länder har genomgått grundutbildning som medlemmar. Organisationen har varit etablerad sedan september 1993. Avtal har träffats mellan medlemmarnas länder och DHA om deltagande. Sveriges deltagande samordnas och administreras av Räddningsverket. Det finns fyra svenska medlemmar i UNDAC STANDBY-TEAM.

Svenska medlemmar deltog i UNDAC STAND - BY TEAM insats vid översvämningskatastrofen i Kina juni - juli 1994.

6. Bostadsförsörjnings- åtgärder i Bosnien Swedish Shelter Project in Bosnia

6.1 Husbyggnadsprojektet m m 93/94

Regeringen uppdrog i beslut 1993-09-30 åt Räddningsverket att samverka med UNHCR snarast genomföra bostadsförsörjningsåtgärder i Bosnien-Hercegovina inom kostnadsram om totalt högst 70 miljoner kronor. Samverkansvillkoren mellan Räddningsverket och UNHCR reglerades i Terms of Agreement 1993-03-11.

Efter en redovisning av förhållandena för projektets genomförande och en avstämning av projektets ekonomi per den 15 mars 1994 (SRV skr 1994-03-21 dnr T805-1978/93) beslutade regeringen 1994-04-07 (3/U11) att anvisa ytterligare 18 miljoner kronor för bostadsinsatser genom Räddningsverket i Bosnien. Projektet slutfördes i juni 1994.

- **Permanent transiteringsläger för ca 410 flyktingar i den bosnisk-serbiska orten Sokolac** (41 bostadshus, 1 vårdcentral, 1 matsalbyggnad och 1 administrationsbyggnad på permanenta grunder och med fasta installationer för el och vatten). Officiell överlämning av anläggningen till den lokala myndigheten skedde den 21 juni 1994.

- **Bostäder för ca 2900 flyktingar i den bosnisk-muslimska orten Srebrenica** (288 bostadshus, 24 servicehus, 24 dusch/tvättus och 28 toalettus i en samlad by. I servicehusen finns bl a vårdcentral, distributionsställe för livsmedel, centralkök och polisstation). Projektet omfattade också ordnande av vattenförsörjningen från källor till bergen till tappställen i byn, arbeten med utdikning och avrinning av ytvatten samt vissa bro- och vägarbeten. Inflyttning skedde successivt allt efter byns olika bostadsområden blev klara. Officiell överlämning av hela byn till den lokala myndigheten skedde den 18 juni 1994.

- **Reparation av en skolanläggning i den bosnisk-serbiska orten Kravica för att åstadkomma ett transiteringsläger för ca 100 flyktingar**

- **Reparation av skadade hus i den bosnisk-muslimska orten Srebrenica**

De två senare projekten genomfördes med det byggnadsmaterial som i den ursprungliga

projektplaneringen var avsett för reparation av skadade hus den bosnisk-muslimska orten Gorazde. Under hela projektets gång fanns det på grund av krigsförhållandena olika hinder för att föra in material och personal till Gorazde.

Projektets omfattning framgår av följande uppgifter

- 422 hus projekterades, köptes in och levererades, varav 330 bostadshus, 28 servicehus, 28 duschhus och 36 toalettus

- 266 järnvägsvagnar gick från Trelleborg till Belgrad med hus, inredning och byggnadsmateriel samt etableringsutrustning. Till dessa kommer de lastbilar som vid olika tidpunkter körde ner till Belgrad med etablerings- och kompletteringsutrustning.

- 55 lastbilskonvojer genomfördes från Belgrad till Srebrenica samt 25 körningar mellan Belgrad och Sokolac med hus, byggnadsmateriel och utrustning

- i Belgrad (Dobanovci) användes utomhus ca 6000 kvm och inomhus ca 1140 kvm för lagring och hantering av hus, byggnadsmateriel och utrustning

- i Sokolac var i genomsnitt 4 svenskar och 15 bosnier och i Srebrenica i genomsnitt 28 svenskar och 120 bosnier engagerade i byggnationen samt 3 svenska arbetsledare var engagerade i reparationsprojekten i Gorazde och Kravica

- i Belgrad (inklusive Dobanovci) fanns projektledningen (2 personer), transportstyrkan (19 personer) samt 3 lokala tolkar.

6.2 Det s k "Kontinuitetsprojektet" 1994/95

I skrivelse 1994-06-08 föreslog Räddningsverket i samråd med UNHCR regeringen fortsatta bostadsförsörjningsåtgärder i Bosnien i form av reparationer av byggnader och infrastruktur samt etablering av transiteringsläger m m. För en första tremånaders etapp hemställde Räddningsverket om åtta miljoner kronor. Avsikten är att använda lokal arbetskraft och lokalt upphandlad materiel i så stor utsträckning som möjligt. I beslut 1994-06-24 uppdrog regeringen åt Räddningsverket att genomföra fortsatta åtgärder i Bosnien enligt framställningen.

Projektet omfattar för närvarande följande delprojekt i

Srebrenica

– ombyggnad av servicehus till bostadshus
– reparation av skadade bostadshus och en skadad skolanläggning

Gorazde

– reparation av skadade bostadshus

Sokolac

– inredning av vårdcentral, matsalbyggnad och administrationsbyggnad

Kravica

– reparation av en skadad skolanläggning, en skadad lagerbyggnad och skadade bostadshus

Drinjaca (bosnisk-serbisk ort)

– reparation av en skadad vårdcentral

Projektet genomförs av en projektledning i Belgrad (4 personer för ledning, förhandlingsarbete, upphandling, sjukvård och radiokommunikation), en transportgrupp (6 för transporter, underhåll, materielhantering m m) samt sammanlagt 9 arbetsledare på de olika projekterorna.

En närmare beskrivning av kontinuitetsprojektets första etapp framgår av SRV/cR beslut 1994-08-03 (Int81/56/94) med projektbeskrivning.

6.3 Kontinuitetsprojektet etapp 2

SRV i samråd med UNHCR föreslog regeringen i skrivelse 1994-11-21 fortsatta bostadsför-sörjningsåtgärder i Bosnien. Åtgärderna omfattar reparationer av bostäder samt leverans av inredningar och utrustning för läkarstationer.

Regeringen uppdrog åt SRV i beslut 1995-03-16, att genomföra fortsatta bostadsprojekt i Bosnien under en tid av i första hand sex månader. Kostnaderna för projektet får uppgå till högst 12 miljoner kronor.

En närmare beskrivning av kontinuitetsprojektets andra etapp framgår av SRV beslut 1995-03-17, T805-1978/93.

Projektet leds och administreras av Räddningsverket genom en projektledning i Karlstad och en ledningsgrupp i Belgrad.

Projektet omfattar följande delprojekt i

Srebrenica

– reparationer av krigsskadade bostadshus

Drinjaca

– leverans av fast och lös utrustning

Sokolac

– leverans av fast och lös inredning till läkarstation

Skelani

– reparationer av krigsskadade bostadshus

Gorazde

– reparationer av krigsskadade bostadshus och flyktingförläggningar

Projektets arbetsläge har redovisats i rapport 1995-02-13.

7. Stöd till de Baltiska ländernas Räddningstjänst

7.1 Suveränitetsstödet

Regeringen beslutade i december 1991 om det s k suveränitetsstödet till de baltiska staterna. Den svenska regeringen ansåg det angeläget att bistå de baltiska staterna med att stärka sin suveränitet, inre säkerhet och stabilitet. Inom ramen för suveränitetsstödet har samarbetet etablerats inom områden som utrikes- och säkerhetspolitisk utbildning, gräns- och kustbevakning, tull- och polisväsende. Enligt regeringens bedömning är också räddningstjänsten ett viktigt område för denna form av samarbete med de baltiska staterna.

Regeringen uppdrog därför i beslut 1992-10-01 åt Räddningsverket att bistå Estlands räddningsverk i arbetet med organisation och uppbyggnad av den estniska räddningstjänsten. I februari 1993 lämnade Räddningsverket förslag om motsvarande samarbete med Lettlands räddningstjänst och i juni 1993 med Litauens räddningstjänst. för budgetåret 1993/94. Regeringen beslutade 1993-06-17 om stöd till Lettlands räddningstjänst och 1993-09-09 om stöd till Litauens räddningstjänst.

I beslut 1994-02-17 gav regeringen därutöver särskilt bidrag till översättning och tryckning av handböcker och läromedel samt i beslut 1994-03-03 uppdrog regeringen till Räddningsverket att stödja det estniska räddningsverket med att snabbt bygga upp räddningstjänsten i staden Paldiski.

Aktiviteterna under de två första samarbetsåren med Estland (budgetåren 1992/93 och 1993/94) och det första samarbetsåret med Lettland och Litauen (budgetåret 1993/94) har i huvudsak avsett kunskapsöverföring till en sammanlagd kostnad på 6,6 miljoner kronor. Av dessa medel användes drygt en miljon kronor för uppbyggnaden av räddningstjänsten i Paldiski. Därutöver har basutrustning för främst brandsläckning levererats till de baltiska länderna till ett värde av ca 5 miljoner kronor.

I januari 1994 lämnade Räddningsverket ett förslag om fortsatt samarbete med räddningstjänsten i de baltiska staterna under budgetåret 1993/94.

I beslut 1994-06-02 uppdrog regeringen åt Räddningsverket att fortsätta samarbetet till en beräknad kostnad av 11,5 miljoner kronor. Av beloppet avser 4 miljoner kronor räddningsmateriel som inte behöver ersättas av ny materiel.

7.2 Inriktning av insatserna

Inriktningen av insatserna från samarbetets början och sett över en fyra-års period är att

- genomföra **introduktionsutbildning i svensk räddningstjänst** för sammanlagt 100 räddningsbefäl från varje land för att ge vägledning till utveckling av räddningstjänsten i ländernas städer och kommuner
- överföra **basutrustning för främst brandbekämpning** för att successivt höja materielstandarden för i första hand ländernas mindre städer och kommuner
- genomföra **kvalificerad utbildning i hemlandet** och överföra **kvalificerad utrustning för i första hand rökdykning och kemikalieskadebekämpning** för att på kort sikt höja kompetens och resurser i länderna regioner samt i orter med hög skaderisk.
- genom **studieprogram i Sverige** för specialister och lärare samt genom **översättning av läroplaner och läromedel** och andra åtgärder stödja utvecklingen av den inhemska utbildningen i räddningstjänst
- genom olika åtgärder medverka till att **goda exempel på kommunala riskanalyser** tas fram och introduceras i ländernas städer och kommuner som grund för räddningstjänstens planering och organisation
- etablera **särskilda samarbetsprojekt** i första hand inom områdena **kemikalieskadebekämpning, transporter av farligt gods och oljeskadskydd**.

Genomförda och planerade aktiviteter för stöd till de baltiska staternas räddningstjänst redovisas i en särskild produktionsplan (Räddningstjänststavelningen, beslut 1994-08-22, dnr Int 81-62/94)

8. Individuellt partnerskapsprogram

Regeringen beslöt den 11 augusti 1994 att godkänna ett Individuellt partnerskapsprogram (IPP) avseende Sveriges deltagande i NATO:s samarbetsprogram Partnerskap för fred (PFP). I beslut i samma dag uppdrog regeringen åt Räddningsverket att under budgetåret 1994/95 planera och genomföra följande aktiviteter inom ramen för IPP till en kostnad av högst en miljon kronor.

SRV har i beslut 1994-09-09, R 53-33/94 angett grunder och inriktning för projektet. Kurserna genomförs 1995 vid räddningsskolan i Revinge. Vardera kursen ska genomföras med c.a 20 elever. En fjärdedel av eleverna bör utgöras av baltiska deltagare.

- Övning i samarbete vad avser planering och genomförande av
- humanitära insatser (2 veckor, 6-16 juni, 1995)
- Övning i samarbete vad avser planering och genomförande av räddningstjänstinsatser (2 veckor, 18-28 april, 1995)

Räddningsverket har i skrivelse 1995-04-18 föreslagit regeringen att denna kursverksamhet ska fortsätta med fyra kurser under kommande verksamhetsår.